

BARTRA I LLEONART, AGUSTÍ (Barcelona, 1908 - Terrassa, 1982). Poeta, narrador, dramaturg i traductor. De formació autodidacta, el 1936 començà a col·laborar a *Meridià*, el 1937 publicà el recull de contes *L'oasi perdut* i, el 1938, el primer llibre de poesia, *Cant corporal*. Era l'inici d'una carrera literària fecunda, amb una producció abundosa i molt personal, que quedà momentàniament estroncada amb la guerra i l'exili. Després de passar per dos camps de concentració, s'establí al castell de Roissy, prop de París, i hi conegué l'escriptora Anna Murià¹. Partiren tots dos cap a la República Dominicana, Cuba i, finalment, Mèxic, on visqueren fins al 1970. Al llarg d'aquests trenta anys es lliuraren a la traducció de l'anglès i del francès de tota mena de llibres, sovint a quatre mans, si bé Bartra solia signar les versions literàries, atès el prestigi que va assolir en el món editorial mexicà. En prosa, traduí al castellà obres de Lamartine, Verne, Villiers de l'Isle-Adam, Breton, Aragon, Maritain, Swift, Capote, Steiner o antologies de contes policíacs i de la narrativa nord-americana contemporània. Les traduccions poètiques (sense la cooperació de Murià) també són nombroses: Blake, Leonora Carrington, Carl Sandburg, T. S. Eliot, Hart Crane, Rilke, Apollinaire, *La epopeya de Gilgamesh* o *Antología de la poesía norteamericana*, publicada el 1952. L'any anterior n'havia editat la versió catalana, *Una antologia de la lírica nord-americana* (amb notables diferències, però, respecte de la castellana), a Mèxic, confeccionada gràcies a un ajut de la Fundació Guggenheim, que li permeté treballar-hi durant un parell d'anys als Estats Units. Des de Walt Whitman fins a poetes estrictament contemporanis, que aleshores no tenien ni quaranta anys, n'inclou una mostra de 53 (amb una presència significativa de veus femenines), com també una presentació de cadascun, que palesa una informació solvent i una notable capacitat d'anàlisi (no exempta de valoracions: tan elogioses com crítiques). Amb el convenciment que "tota antologia és provisional", i "peril·losa", oferia una selecció àmplia, representativa del "valor literari i, també, històric" de la poesia nord-americana, amb la confiança que cada lector "farà la seva antologia d'aquesta antologia". Es tractava de donar a conèixer per primera vegada en català un material gairebé del tot inèdit; ho era, per exemple, el text íntegre i les notes de *The Waste Land*, de T. S. Eliot. A Mèxic, Bartra hi escriví bona part de la seva obra literària. Generalment concebuda en català, s'autotraduí sovint al castellà, de manera que alguns títols aparegueren abans en aquesta llengua que no en la versió original. Algun cop el procés fou a l'inrevés, com en el poema d'inspiració mexicana *Quetzalcòatl*, redactat bàsicament en castellà (1960) i traslladat força anys

després al català (1971). En qualsevol cas, en les versions pròpies introduí nombroses modificacions, que donaren lloc a veritables reescriptures, com en la novel·la *Xabola* (1943), convertida en castellà en *Cristo de 200.000 brazos* (1958), i posteriorment traduïda de nou al català (1968). Un cop retornat a Catalunya, girà un parell de contes de Perrault i *El mur* de Sartre i reedità *La terra eixorca* d'Eliot i *Cant de mi mateix* de Whitman, versió d'un poeta que admirava (i amb qui sovint s'havia relacionat la seva obra pròpia) i que no va poder concloure. D'altra banda, cal consignar que algunes de les seves obres han estat traduïdes a l'anglès, al castellà, a l'italià i al portuguès. [Montserrat Bacardí]

ELIOT, T. S. . *La terra eixorca*. Barcelona: Vosgos, 1977.

SARTRE, Jean Paul. *El mur*. Barcelona: Aymà, 1980.

WHITMAN, Walt. *Cant de mi mateix*. Vic: Eumo, 1985. [Amb Miquel Desclot]

BARTRA, Agustí. *Una antologia de la lírica nord-americana*. Mèxic: Lletres, 1951.

La bella dorment. Barcelona: Aymà, 1975.

La ventafocs. Barcelona: Aymà, 1975.

BACARDÍ, Montserrat "Anna Murià, traductora (in)visible". *Quaderns. Revista de Traducció*13 (2006), p. 77-85.

BACARDÍ, Montserrat "Agustí Bartra: traduir en la terrible soledat catalana". En premsa.

RUIZ CASANOVA, José Francisco "Dos traductores del exilio: Agustí Bartra i Juan Ortega Costa". *Vasos Comunicantes*13 (hivern 2003), p. 51-59.

RUIZ CASANOVA, José Francisco "Un (El) canon de la poesia norteamericana traducida al catalán y al castellano". A: *Literatura comparada catalana i espanyola al segle xx: gèneres, lectures i traduccions (1898-1951)*. Lleida: PUNCTUM & TRILCAT, 2007, p. 189-211.